



**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
ТА КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ**

**ПАСПОРТ
об'єкта культурної спадщини**

Група курганів I «Три могили (Три брати)»

(найменування об'єкта)

Вид	Тип	Категорія пам'ятки
Археологічний	Комплекс	На державний облік не взято

1. Дата утворення об'єкта:

IV-I тис. до н.е., епоха енеоліту – раннього залізного віку

2. Місцезнаходження об'єкта:

Село Дмитрівка, Дмитрівська сільська рада, Комсомольська міська рада, Полтавська область, за 1,49 км на південний захід (азимут 214°) від сучасної південної окраїни с. Дмитрівка, за 1,26 км на північний захід (азимут 318°) від залізничної платформи «Шлюзи» («7-й км»), за 1,72 км на північ-північний захід (азимут 346°) від перехрестя автодороги Комсомольськ – Дмитрівна та відгалуження залізниці на Редутський кар'єр, за 3,72 км на південь (азимут 195°) від приміщення виконкому Дмитрівської сільської ради.

Географічні координати об'єктів комплексу:

№ п/п	Координати умовних центрів насипів, градуси, мінути, секунди (датум VGS 84)	
	N	O
1	49° 4'44.69"	33°35'43.33"
2	49° 4'45.22"	33°35'47.24"
3	49° 4'45.08"	33°35'39.36"
4	не встановлені	не встановлені
5	не встановлені	не встановлені

Під'їзд з м. Полтави: автодорогою Р-17 Суми – Полтава – Олександрія, у напрямку на м. Кременчук, до с. Дмитрівка, далі — ґрунтовими дорогами і пішим ходом.

3. Охоронний № пам'ятки:

Охоронний номер не присвоєно.

4. Дати і № документів, відповідно до яких об'єкт узятий на державний облік та визначено категорію пам'ятки:

5. Наявність охоронних дошок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок:

Охоронна дошка не встановлена.

6. Власник:

Ділянки, зайняті насипами курганів, перебувають у державній власності, у межах населених пунктів Дмитрівської сільської ради (с. Дмитрівка), у складі земель запасу.

7. Користувач:

Дмитрівська сільська рада, 39891, Полтавська область, Комсомольська міська рада, с. Дмитрівка, вул. Шевченка, 12, тел. (+3805348) 4-11-76. Сільський голова: Прядко Антоніна Іванівна.

8. Охоронний договір:

Охоронний договір не укладено.

9. Функціональне використання:

Сучасне	Первісне	Інші (протягом часу існування об'єкта)
Пункт тріангуляції, орні угіддя.	Насипи над похованнями	Пункти тріангуляції, орні угіддя, оборонні позиції часу Великої Вітчизняної війни

10. Історичні дані про об'єкт:

Кургани групи споруджені, як і більшість курганів Лісостепу та Степу України, в якості поховально-культових споруд із ґрунту над стародавніми похованнями за доби енеоліту – бронзового віку, з їх поступовим підсипанням насипів — аж до епохи раннього залізного віку.

Вперше кургани оглядалися Г.О. Сидоренко у 1970-х рр. Три найбільші кургани могильника обстежувалися Г.М. Некрасовою 1986 р. (молодший науковий співробітник Інституту археології АН УРСР, розвідки з укладання археологічної частини «Зводу пам'яток історії та культури» по Полтавській області).

Пізніше кургани комплексу оглядалися М.П. Стахівим і С.О. Єремєєвим на початку 1990-х рр. (краєзнавці-музейники, у складі Полтавської археологічної експедиції Лабораторії охоронних археологічних досліджень Міністерства культури України, керівник — кандидат історичних наук Ю.О. Шилов). На той час ними був засвідчений факт розорювання насипу № 3 та часткове руйнування кургану № 2.

Ю.Ю. Башкатовим в 2001 р. (під час розвідок на селищі Дмитрівка III, загін Інституту археології НАН України) у складі групи відзначено 4 насипи: останнім, на думку дослідників, могли бути рештки підвищення під опорою високовольтної лінії електромереж. На цей час насип № 3 групи вже розорювався, а на поверхні кургану № 1 простежувалися сліди незначних грабіжницьких розкопок.

У 2003 р. кургани обстежувалися О.Б. Супруненьком, І.М. Кулатовою та К.М. Мироненком (директор, завідувач відділом та головний хранитель Центру охорони та досліджень пам'яток археології УК ПОДА), під час розвідок з підготовки археологічної частини «Зводу пам'яток історії та культури» по Полтавській області.

Група обстежувалася О.Б. Супруненьком і В.В. Шерстюком в 2008, 2010 та 2012 рр. з метою підготовки матеріалів до випуску частини тома «Зводу пам'яток історії та культури» по Полтавській області (Центр охорони та досліджень пам'яток археології) та підготовки матеріалів до паспортизації археологічного об'єкта (Полтавська археологічна експедиція Державного підприємства «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України), що дозволило виявити ще два розораних кургани у її складі.

У науковій звітності група курганів носить назву «Три брати» або «Три могили», з прив'язкою до с. Дмитрівка чи до колишнього хутора Суки.

З будівництвом м. Комсомольська, залізниці до нього від станції «Потоки», автотраси до міста на початку 1970-х рр., кургани опинилися справа (на захід) від цих транспортних магістралей. Найбільші два насипи не розорювалися, залишаючись задернованими. Трохи менший від них третій курган почав розорюватися у 1990-х рр.

На топографічних картах-«триверстовках» 1869 р. та 1918-1922 рр. на місці розташування групи показане лише кладовище, певно, некрополь найближчого на той час хут. Борщаки, майбутнього хутора і села Суки, знищеного в роки голодомору.

На дрібномасштабній карті М-36-104-В-в-2, складеній за геодезичними зйомками 1953 р., містяться позначки всіх великих насипів групи. Курган № 1, за обмірами геодезистів, мав відносну висоту — 5,7 м та пункт триангуляції на вершині з абсолютним значенням висоти — 73,8 м, курган № 2 — відносну висоту — 3,6 м, насип № 3 — 3,3 м. У порівнянні із сьогоденним нівелюванням, курган № 3 могильника значно «втратив» у висоті, «розплившись» від розорювання.

На карті Х-39-63-А-а-4 масштабу 1:10 000 см, складеній за рекогносцировкою 1982 р., також позначені всі три найбільші насипи могильника: перший — як курган з відносною висотою 5,8 м з пунктом триангуляції на вершині, другий — як насип значних розмірів, з відносною висотою 4,0 м, третій — як насип кургану з висотою 2,7 м. На сучасній топографічній карті М 1:100 000 см — М 36-104 — на місці розташування групи показаний лише пункт координування округлої форми з абсолютним значенням висоти 73,4 м. За даними геодезичних довідників, триангуляційний знак на одному з курганів носив назву «Суки».

Археологічні розкопки не проводилися.

11. Відомості про сучасний стан об'єкта:

Розташування об'єкта і його роль в навколишньому середовищі	Кургани займають вершину широтно видовженого розораного підвищення мису першої надзаплавної тераси лівого берега р. Псел, що здіймається на 1,8-2,0 м над рівнем заплави та прилеглої із заходу стариці, з абсолютним значенням 67,1 м у Балтійській системі вимірів. Підвищення оточене з півдня та північного боку неглибокими вибалками. Кургани витягнуті широтним ланцюжком на 0,22 км вздовж південного краю підвищення. Три більші насипи є домінантами навколишнього надзаплавного ландшафту, особливо помітні з шосе та залізниці. Комплекс є унікальною археологічною пам'яткою — одним з найбільш північних скупчень великих степових курганів Лівобережжя Дніпра, доступним для огляду. Наукове значення цих об'єктів підсилюється їх непорушністю та задернованістю, розташуванням поряд із відомою археологічною пам'яткою початку гунської епохи — селищем Дмитрівка III.
Ландшафт	Ландшафт округи комплексу — рівнинний надзаплавний, вкритий незначними підвищеннями надгирлових наливів Псла. Пагорб зайнятий вздовж широтних країв поодинокими кущами і деревами, масивами насаджень над берегами стариць. Задерновані насипи великих курганів вкриті лучно-степовою рослинністю. Територія між автотрасою і вершиною підвищення з курганами розорюється. З новітніх втручань антропогенного характеру зі сходу та заходу від курганів пролягають малопотужна і високовольтна лінії електромереж, за 20 м на схід від кургану № 2 — польова дорога. З південно-східного боку від курганів, на відстані 90 м прокладений магістральний газопровід «Шебелинка — Комсомольськ — Кременчук». За 95 м на північ — північний захід від кургану № 1, у північній частині поселення Дмитрівка III, розташована опора високовольтної лінії електропередач, споруджена на курганоподібному насипу підсипки, круглої в плані форми, висотою 2,1 м і діаметром 20 м, вкритому кущами, що з першого погляду нагадує курган. На двох задернованих курганах збереглися окремі ділянки, де ростуть рідкісні трави, у т.ч. ковила волосиста.

Опис об'єкта	Група складається 5-ти курганів: двох великих більшою мірою задернованих насипів (№№ 1-2), та дещо меншого розораного (№ 3), а також двох невеликих і дуже розораних (№№ 4-5), висотою 0,30-0,70 м і діаметром 15-78 м. Насипи вишикувані майже широтно зорієнтованим ланцюжком (протяжність 220 м), на відстані в 10-40 м один від одного. Центральним і найбільшим у групі є великий переважно задернований <i>курган № 1</i>, що височіє на пануючому підвищенні мису між двох дещо менших насипів. Його задернована частина має розміри 41,0 x 45,5 м, розорані поли — 67 x 78 м (за вісями північ-південь та схід-захід, відповідно). Задернована частина насипу майже круглої в плані, гостроверхої у перетині форми, з підораними зі сходу та південного сходу полами (на 13-16 м). Його вершина зберігає предковичне задернування, з широтних боків він вкритий над полами кущами і невеликими деревами. На вершині збереглися рештки давно зруйнованого пункту тріангуляції зі слідами обвалування. Нівельована висота насипу складає 8,8 м. Характер руйнувань піл справляє враження спорудження на насипу значного кургану епохи енеоліту – раннього бронзового віку сплосчених сегментоподібних у перетині обрисів (висотою 1,5-2,0 м) більш пізнього масиву «крутого» (зі стрімкими схилами крутизною 22-30°) насипу епохи раннього залізного віку. Дещо меншим є сусідній (зі східного боку) <i>курган № 2</i>. Це задернований насип майже круглої в плані, напівкулястої у перетині форми, з підораною з півдня полою (на 11 м). Курган зберігає давнє задернування, значну крутизну схилів (18-36°), оточений над полами рядом дерев і кущів зі слідами незначного обвалування. На його схилах росте 5-6 дерев та кущів. На вершині збереглися рештки зруйнованого пункту тріангуляції зі слідами обвалування. Східна пола на третину пошкоджена котлованом від вибирання ґрунту, вивезеного на початку 1990-х рр. на дачні ділянки. З північного та північно-західного боків край поли кургану помітні рештки заплилих окопів 1941 р. та заглибина бліндажу. Нівельована висота насипу становить 6,2 м, задернована частина має розміри 50 x 60 м, розорані поли — 61 x 63 м (за вісями північ-південь та схід-захід, відповідно). Із західного боку від насипу № 1 розташований розораний <i>курган № 3</i>. Це досить виразна поховальна споруда, що височіє на західному підвищенні краю мису над заплавою стариці, прилягаючи до території черняхівського поселення Дмитрівка III. Насип круглої в плані, напівкулястої у перетині форми. Розорюється досить нетривалий час (з поч. 1990-х рр.), отже на поверхні відсутні виорані знахідки. Нівельована висота кургану складає 4,2 м, діаметр — 50 x 51 м. Невеликий <i>курган № 4</i> біля насипу № 2, немовби «порушує» чіткий ряд спрямування ланцюжка споруд всієї групи. Курган розораний, круглої в плані форми, проте зберіг видовжено-сегментоподібні у перетині обриси. Висота — 0,7 м, діаметр — 20 м. Маленький <i>курган № 5</i> знаходиться між насипами №№ 2 і 3, ближче до останнього. Це дуже розораний насип круглої в плані форми, зведений, судячи за плямами викидів, над кількома похованнями, що має висоту 0,3 м і діаметр не більше 15 м.
--------------	--

	<i>Таблиця. Розміри насипів курганів.</i>		
	<i>№ п/п</i>	<i>Висота (м)</i>	<i>Діаметр (м)</i>
	1	8,80	Задернована частина: 41,0 х 45,5 м, із розорюваними полами: 67 х 78 м (за вісями Пн.-Пд. та Сх.-Зх., відповідно).
	2	6,20	Задернована частина: 50 х 60 м, ; з розорюваними полами: 61 х 63 м (за вісями Пн.-Пд. та Сх.-Зх., відповідно).
	3	4,20	50 х 51 м
	4	0,70	20
	5	0,30	15
	Біля підніжжя кургану № 1 виявлені уламки ліпного посуду ямної, бабинської і зрубної культур, скіфського часу; край насипу № 2 виявлені уламки ліпного посуду ямно-катакомбної доби, гончарної кераміки сарматської епохи; на полах кургану № 3 траплялися окремі фрагменти кераміки черняхівської культури, пов'язані з життєдіяльністю мешканців селища Дмитрівка III, а також уламки кількох дрібних ліпних черепків бабинської культури, виявлених на південному схилі.		
Перебудови, втрати й історичні нашарування	Кургани, крім суто природних руйнацій від часу спорудження, мають пошкодження піл внаслідок підорювання, а також незначні порушення насипів від діяльності землерийних тварин. Найбільші насипи №№ 1-2 у верхній частині пошкоджені влаштуванням обвалування пунктів тріангуляції. На вершині та край підошви кургану № 1 є невеликі сліди грабіжницького шурфування, насип № 2 на третину зі східного боку зруйнований вибиранням ґрунту у 1990-х рр., а в полах містить сліди спорудження окопів і бліндажу 1941 р. Насипи курганів №№ 4-5 розповзлися від тривалого розорювання.		
Наявність творів мистецтва	Твори мистецтва відсутні.		
Опис території об'єкта	Група курганів займає підвищення мису першої надзаплавної тераси лівого берега р. Псел, одну з найвищих ділянок надзаплати в окрузі. Територія пагорба, крім задернованих насипів №№ 1-2, розорюється. Великі кургани оточені кущами і деревами. Пагорб має легкий нахил у східний та західний боки.		
Загальна оцінка технічного стану об'єкта, дата, № акта технічного стану	Загальний стан комплексу в цілому задовільний. Три великі кургани належать до числа рідкісних археологічних об'єктів, два з яких не розорювалися, а один — розорюється останні два десятиріччя. Акт обстеження технічного стану від 19 жовтня 2012 р. додається.		
Наявність інженерних мереж та інженерного обладнання	На вершинах курганів №№ 1-2 могильника, в масивах насипів, збереглися залишки основ тріангуляційних знаків. Над північно-західною полою насипу № 3 проходить повітряна лінія електропередач — ЛЕП 35 кВ ВАТ «Полтаваобленерго» (охоронна смуга — 15 м від крайніх проводів).		
Дата і № довідки про майнову цінність, найменування організації, що провела оцінку, вартість в грн.	Майнова цінність не визначена.		

12. Перелік складових (для комплексу (ансамблю), визначного місця):

1. Курган № 1.
2. Курган № 2.

3. Курган № 3.
4. Курган № 4.
5. Курган № 5.

13. Територія об'єкта:

Площа	Площа, яку займають кургани, становить 0,9917 га. Зокрема: курган № 1 — 0,4104 га; курган № 2 — 0,3280 га; курган № 3 — 0,2042 га; курган № 4 — 0,0314 га; курган № 5 — 0,0177 га.
Опис меж території об'єкта	Насипи обмежуються полями в радіусі 7,5-40 м від їх умовних центрів — найвищих точок (сучасних вершин). Сусідні землекористувачі: ФОП Лотоус Володимир Вікторович (фермерське господарство).

14. Оцінка антропологічної, археологічної, естетичної, етнографічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності об'єкта:

Якості об'єкта, завдяки яким він набуває культурної цінності як пам'ятка	Група курганів має важливе наукове історико-археологічне значення як давній некрополь племен доби енеоліту – раннього бронзового та раннього залізного віків. Крім того, насипи, як об'єкти історичного ландшафту цієї території, є рідкісними за збереженістю зразками «великих» і «середнього» розміру курганів не тільки Нижньопільського мікрорегіону, а й всього Дніпровського Лівобережного терасового лісостепу. Для предмету охорони комплексу важливим є збереження масивів насипів від розорювання, втрати рослинного покриву, не допущення руйнування під час можливого прокладання комунікацій. Доцільним є підсіпання східної поли кургану № 2, з метою заповнення котловану від вибирання ґрунту 1990-х рр.
---	--

15. Зони охорони пам'ятки:

Організація-розробник науково-проектної документації	Зона охорони комплексу не визначена.
Дата розроблення науково-проектної документації	
Дата і номер документа про затвердження науково-проектної документації	
Короткий опис меж зон охорони із зазначенням площі кожної зони	Проект меж охоронної зони не затверджено. Рекомендована охоронна зона охоплює територію, зайняту курганами, смугою навкруги в 25-50 м, де обмежується проведення активних сільськогосподарських робіт (близько 1,15 га).

16. Наявність науково-дослідної та науково-проектної документації на об'єкт:

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №
----------------------------------	------------------------	----------------------------	---------------------------------

Научный отчет	1986	Лугова Л.М., Мельникова І.С., Некрасова Г.М.	Науковий архів Інституту археології НАН України, м. Київ, фонд експ., 1986/306, № 24801; НА Центру охорони та досліджень пам'яток археології УК Полтав. ОДА, фонд експ., справи 15-15а.
Научный отчет	1992	Шилов Ю.А., Шкляр П.Н., Еремеев С.А.	НА ІА НАНУ; НА ЦОДПА, фонд експ., справа 308.
Научный отчет	2001	Башкатов Ю.Ю., Івченко А., Тараненко С.П.	НА ІА НАНУ; НА ЦОДПА, фонд експ., справа 318.
Науковий звіт	2003	Супруненко О.Б., Кулатова І.М., Мироненко К.М.	Науковий архів ІА НАНУ, фонд експ., 2005 р.; НА ЦОДПА, фонд експ., справа 355.
Науковий звіт	2008	Супруненко О.Б., Шерстюк В.В.	Науковий архів ІА НАНУ, фонд експ., 2008 р.; НА ЦОДПА, фонд експ., справа 540.

17. Дослідницькі й реставраційні роботи на об'єкті:

Найменування робіт	Рік проведення	Замовник	Автор, проектна організація	Підрядна організація
Археологічні розвідки	1986	Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, м. Київ, вул. Лаврська, 9, корп. 19.	Г.М. Некрасова	Інститут археології Академії наук УРСР, сучасна адреса: м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 12
Археологічні розвідки	Поч. 1990-х рр.		М.П. Стахів, С.О. Єремеев	Краєзнавчі розвідки
Археологічні розвідки	2001	Комсомольський історико-краєзнавчий музей, м. Комсомольськ, вул. Комсомальців, 4	Ю.Ю. Башкатов	Інститут археології НАН України, м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 12.
Археологічні розвідки	2003	Управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Жовтнева, 45	О.Б.Супруненко, І.М.Кулатова, К.М.Мироненко	Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Комсомольська, 37
Археологічні розвідки, інвентаризація	2008	Управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Жовтнева, 45	О.Б. Супруненко, В.В. Шерстюк	Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Комсомольська, 37

Обміри, фотозйомка	2010, 2012	Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Комсомольська, 37	О.Б. Супруненко, В.В. Шерстюк	Державне підприємство «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України, м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 12
-----------------------	---------------	---	----------------------------------	--

18. Основні джерела відомостей про об'єкт:

Археологічні матеріали	Археологічні музейно-наукові фондові матеріали з комплексу об'єктів відсутні. Знахідки з розкопок курганів в окрузі села 2008-2010 рр. зберігаються у Полтавському краєзнавчому та Комсомольському історико-краєзнавчому музеях.
Іконографічні матеріали	Іконографічні матеріали відсутні.
Архівні матеріали	1. Луговая Л.Н., Мельникова И.С., Некрасова А.Н. Отчет об археологических исследованиях разведотряда Полтавского краеведческого музея в составе ЛСРЭ ИА АН УССР на территории Полтавской области в 1986 году. — Полтава, 1987 // НА ЦОДПА. — Ф.е. — Спр. 15-15а. — Арк. 53 (с. Дмитрівка, кургани №№ 27-29). — Рис. 197-199. 2. Шилов Ю.А., Шкляр П.Н., Стахив Н.А., Еремеев С.А. Отчет о раскопках кургана “Цегельня” у с. Пидлужнэ Кременчугского р-на Полтавской обл. в 1992 году. — Київ, 1992 // НА ЦОДПА. — Ф.е. — Спр. 308. — Арк. 27. 3. Башкатов Ю.Ю., Ивченко А., Тараненко С.П. Отчет об археологической разведке у с. Дмитровка (Кременчугский р-н Полтавской обл.) с 9 по 12 октября 2001 года. — Київ, 2002 // НА ЦОДПА. — Ф.е. — Спр. 318. — Арк. 3. — Рис. 3; 9; 12. 4. Супруненко О.Б., Кулатова І.М., Мироненко К.М. Звіт про археологічні розвідки в окрузі м.Комсомольськ з підготовки археологічної частини „Зводу пам'яток історії та культури” в 2002-2003 рр. — Полтава, 2002-2003 // НА ЦОДПА. — Ф.е. — Спр. 355. — Арк. 8-9. — Рис. 3:12; 12-14. 5. Супруненко О.Б., Шерстюк В.В. Звіт про археологічні обстеження на території Комсомольської міської ради Полтавської області в 2008 р. (з підготовки «Зводу пам'яток історії та культури») // НА ЦОДПА. — Ф.е. — Спр. 540. — Арк. 72-73. — Рис. 40-41.
Бібліографічні та картографічні матеріали	6. Карта: в 1 дюйме 3 версты. Ряд XXV. Лист 12. Губ. Екатеринославской, Херсонской и Полтавской / Часть Херсонс. губ. исправл. 1869 г. // НА ЦОДПА. — Ф. 7 к/м. — Спр. 15. — Арк. 14. 4. Карта: М-36-104-В-в-2. — М 1:10 000 / Главное управление геодезии и картографии МВД СССР. — Комбинированная съемка 1953 г. — Отпечатано в 1955 г. 5. Сидоренко Г.О., Махно Є.В., Телегін Д.Я. Довідник з археології України: Полтавська область. — Київ: Наукова думка, 1982. — С. 60. 6. Карта: Х-39-63-А-а-4. — М 1:10 000. — Съемка 1982 г. 7. Карта: Генеральный штаб. — М-36-104. — Комсомольськ. — М 1:100 000. — Состояние местности на 1982 г. — Изд. 1983 г.

	8. Атлас Днепродзержинского и Днепровского водохранилищ. М 1:50 000. — Киев: Киевская военно-топографическая фабрика, 2004. — С. 8, 10. 9. Супруненко О.Б., Кулатова І.М., Мироненко К.М. Археологічні пам'ятки околиць Комсомольська // Археологічний літопис Лівобережної України. — Полтава, 2004. — № 1-2. — С. 14, 40. — Рис. 1:14; 11-12. 10. Супруненко О.Б., Кулатова І.М., Мироненко К.М., Артем'єв А.В., Маєвська С.В. Старожитності околиць Комсомольська. — Київ-Полтава: Археологія, 2005. — Частина І. — С. 14, 40. — Рис. 1:14; 11-12. 11. Кулатова І.М., Супруненко О.Б. Курганна група «Три могили» [с. Дмитрівка, ур. Суки, кол. хут.] // Звід пам'яток історії та культури України. Полтавська область: Комсомольська міська рада / Упорядн., наук. ред. Супруненко О.Б. — Київ-Полтава: Полтавський літератор, 2008. — С. 107-108. — № 91. 12. Кулатова І.М., Супруненко О.Б. Дмитрівка с., Комсомольська міська рада. Курганів група «Три могили» // Полтавіка: Полтавська енциклопедія / У 12-ти т. — Т. 12: Релігія і церква. — Полтава: Полтавський літератор, 2009. — С. 207. 13. Супруненко О.Б., Шерстюк В.В. Кургани Нижнього Прип'їлля. — Київ: ЦП НАН України, 2011. — С. 6. — Кол. вкл. І: 4-5.
--	--

19. До паспорта додаються графічні матеріали та фотофіксація:

Найменування	Кількість	Дата виконання	Виконавець
Картосхема місцезнаходження групи курганів «Три могили» (№ 91) і пам'яток археології на території Дмитрівської сільської та Комсомольської міської рад (основа: <i>Звід пам'яток історії та культури України. Полтавська область: Комсомольська міська рада. — К.-Полтава: Полтав. літератор, 2008. — С. 14).</i>	1	2008	Менчинська Т.В., Тимошук А.І.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили» («Три брати»). План-схема розташування групи (основа: <i>Атлас Днепродзержинского и Днепровского водохранилищ. М 1:50 000. — Киев: Киевская военно-топографическая фабрика, 2004).</i>	1	2010	Шерстюк В.В.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили» («Три брати»). Вигляд на космічному фотознімку (прогр. «Google Earth 5.2.1.1588»).	1	2010	Шерстюк В.В.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили» («Три брати»). План місцерозташування.	1	2012	Менчинська Т.В., Супруненко О.Б.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили» («Три брати»). Генеральний план розташування курганів (1-5), із позначенням розроблюваної охоронної зони.	1	2012	Менчинська Т.В., Шерстюк В.В.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Вигляд курганів №№ 1-2 з південного сходу, 1986 р.	1	1986	Некрасова Г.М.
Дмитрівка, с. Група І «Три могили». Вигляд курганів №№ 1, 3 з північного сходу, 2001 р.	1	2001	Башкатов Ю.Ю.

Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Курган № 1 з півночі, 2001 р.	1	2001	Башкатов Ю.Ю.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Кургани групи з південного сходу, 2003 р.	1	2003	Супруненко О.Б.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Кургани №№ 1 та 2 (на задньому плані) із заходу, 2003 р.	1	2003	Супруненко О.Б.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Загальний вигляд, з північного сходу, 2012 р.	1	2012	Супруненко О.Б.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Вигляд з північного заходу, 2011 р.	1	2011	Лямкін В.В.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Курган № 1, центральна частина, з північного сходу, 2012 р.	1	2012	Супруненко О.Б.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Курган № 1, зі сходу, 2012 р.	1	2012	Супруненко О.Б.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Курган № 2, з північного заходу-півночі, 2012 р.	1	2012	Супруненко О.Б.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Курган № 2, північно-західна частина, рештки окопів часу Великої Вітчизняної війни, 2012 р.	1	2012	Супруненко О.Б.
Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Курган № 3, зі сходу, 2012 р.	1	2012	Супруненко О.Б.

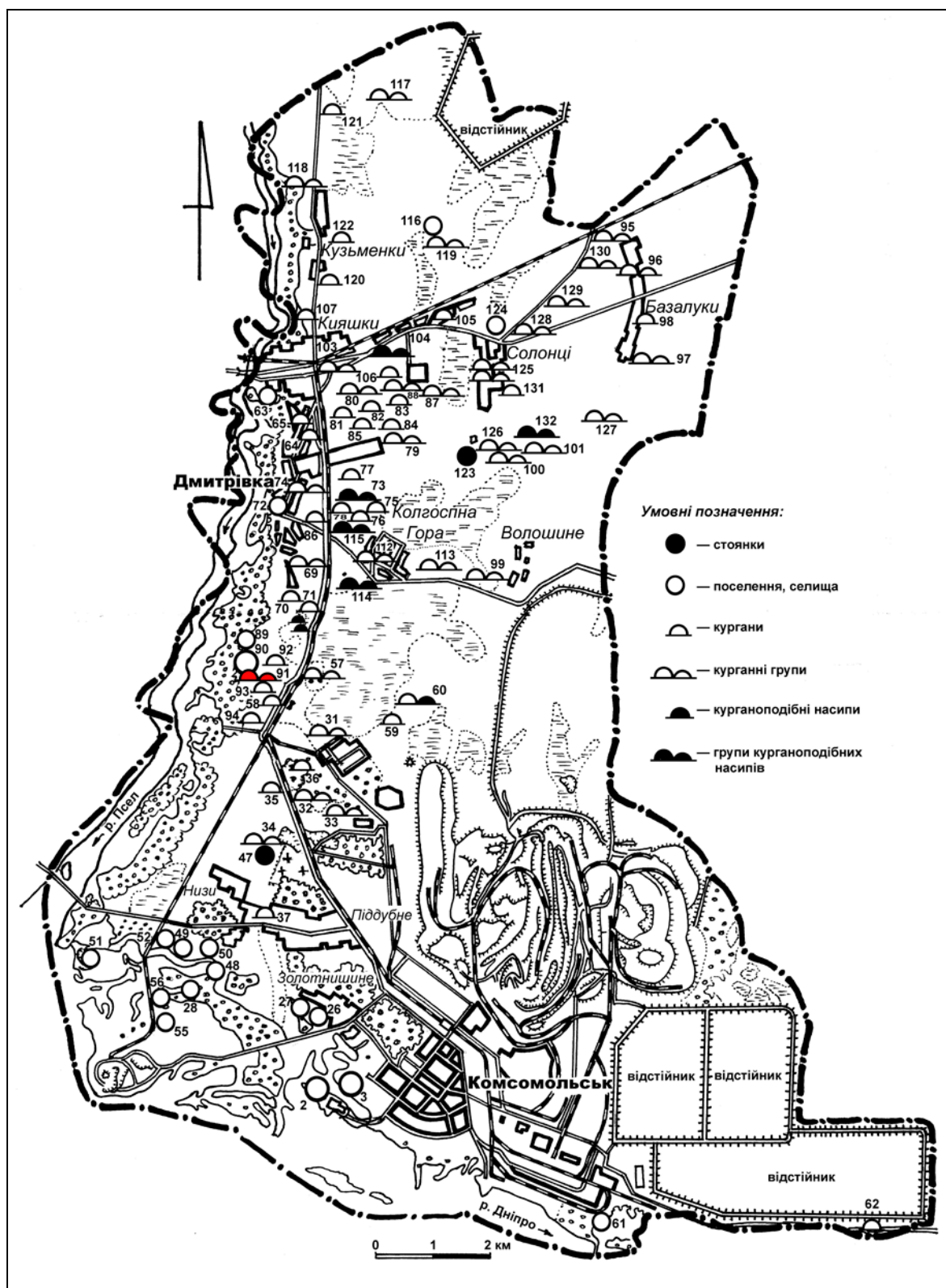
Паспорт склав і доповнив:

Посада та назва Організації	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання
Заступник директора ДП НДЦ «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України по Полтавській обл., заслужений працівник культури України	кандидат історичних наук, старший науковий співробітник	О.Б.Супруненко		15.11.2010, 19.10.2012

Керівник органу охорони культурної спадщини —
Начальник управління культури Полтавської облдержадміністрації
Г.І. Фасій

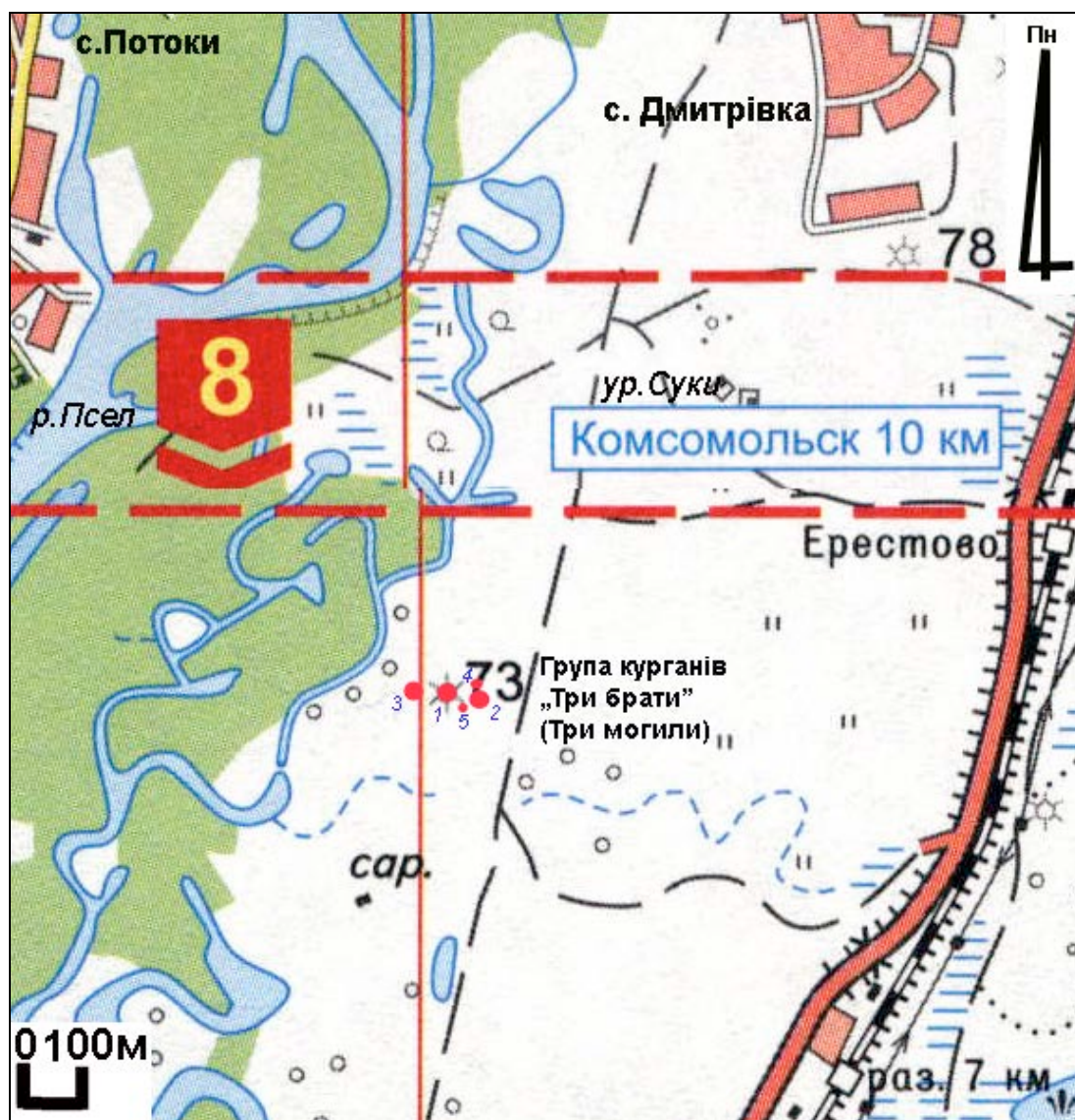
 (ініціали, прізвище, підпис, печатка)

Ілюстрації



1. Картосхема місцезнаходження групи курганів «Три могили» (№ 91) і пам'яток археології на території Дмитрівської сільської та Комсомольської міської рад

(основа: Звід пам'яток історії та культури України. Полтавська область: Комсомольська міська рада. — Київ-Полтава: Полтав. літератор, 2008. — С. 14).



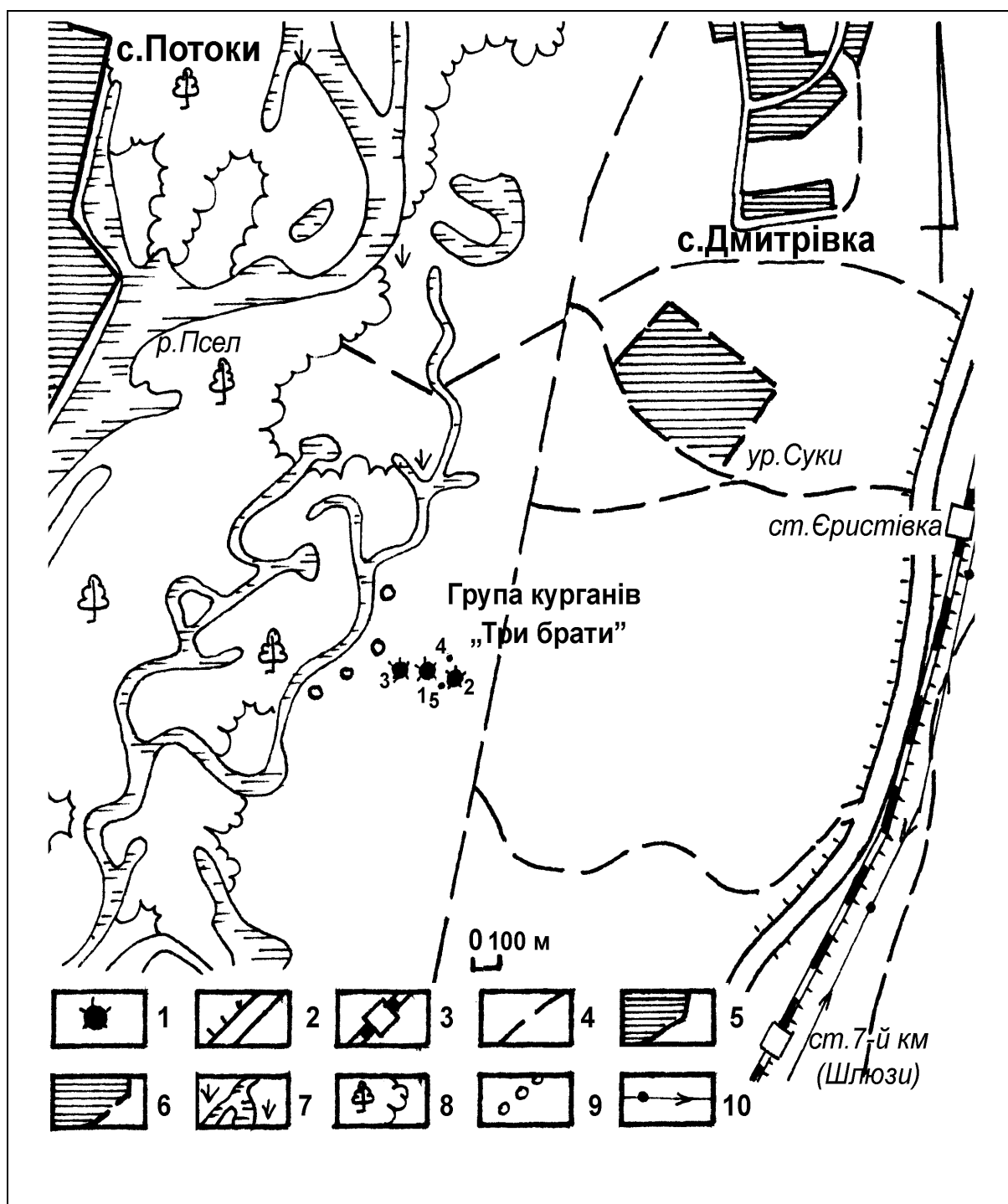
2. Дмитрівка, с. Група курганів I «Три могили» («Три брати»).

План-схема розташування групи

(основа: Атлас Днепродзержинского и Днепровского водохранилищ. М 1:50 000. — Киев: Киевская военно-топографическая фабрика, 2004).

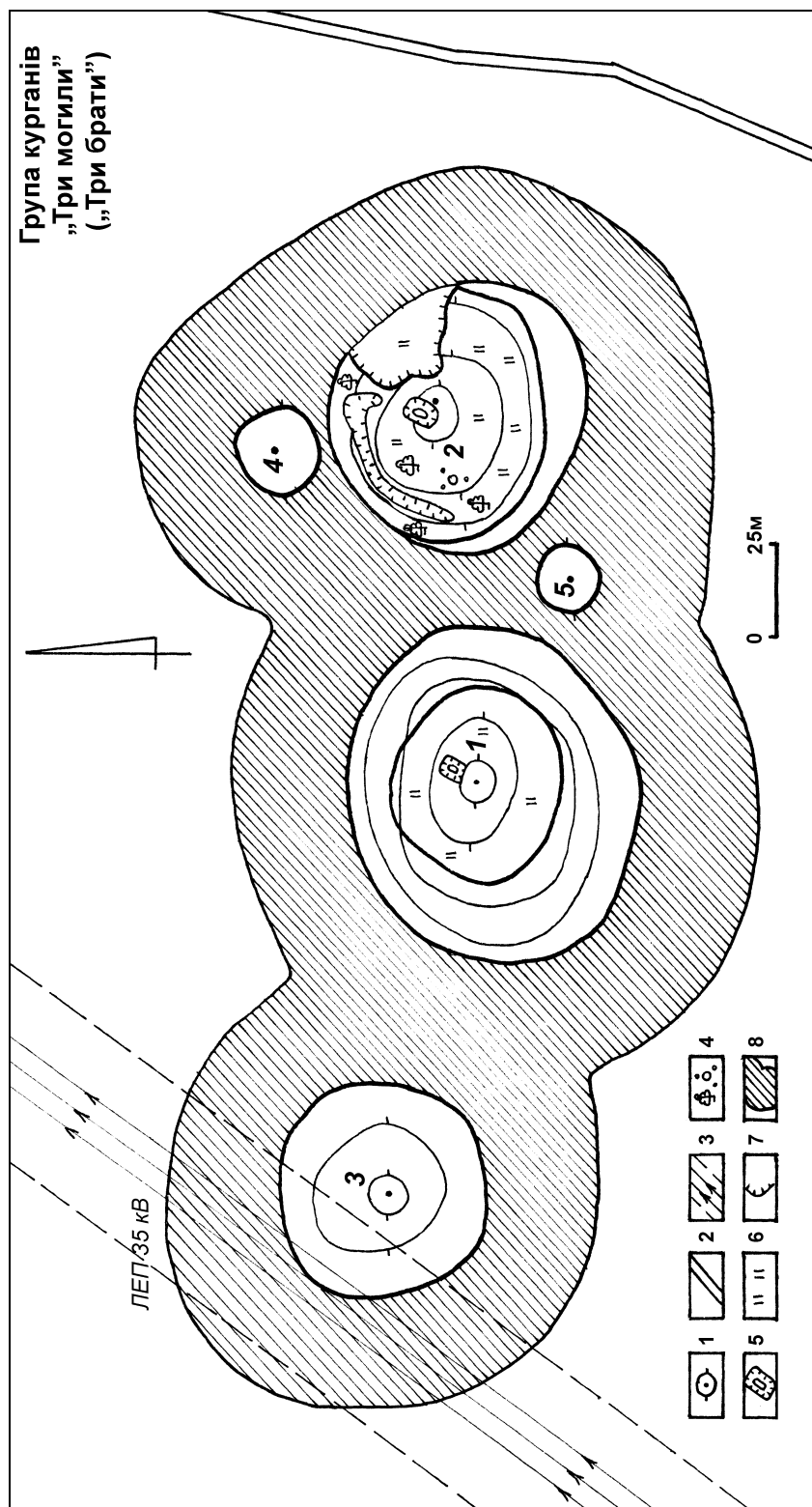


3. Дмитрівка, с. Група курганів I «Три могили»
(«Три брати»). Вигляд на космічному фотознімку
(програма «Google Earth 5.2.1.1588»).



4. Дмитрівка, с. Група курганів I «Три могили» («Три брати»). План місцезонашування.

Умовні позначення: 1 – кургани; 2 – дороги з твердим покриттям, підсіпки; 3 – залізниці, платформи, станції; 4 – ґрунтові дороги; 5 – житлова забудова; 6 – знесені населені пункти; 7 – річки, болота; 8 – лісові масиви; 9 – лісосмуги; 10 – лінії електромереж.



**5. Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили»
(«Три брати»). Генеральний план розташування курганів (1-5),
із позначенням розроблюваної охоронної зони.**

Умовні позначення: 1 – насипи курганів та їх умовні центри; 2 – ґрунтові шляхи;
3 – лінія електромереж «ЛЕП 35 кВ» та її охоронна зона; 4 – дерева, чагарники;
5 – пункт тріангуляції; 6 – задерновані ділянки; 7 – обриви, ями; 8 – охоронна зона.



6. Дмитрівка, с. Група курганів I «Три могили». Вигляд курганів №№ 1-2 з південного сходу, 1986 р. (за Г.М. Некрасовою).



7. Дмитрівка, с. Група курганів I «Три могили». Вигляд курганів №№ 1, 3 з північного сходу, 2001 р. (за Ю.Ю. Башкатовим).



8. Дмитрівка, с. Група курганів I «Три могили». Вигляд кургану № 1 з півночі, 2001 р. (за Ю.Ю. Башкатовим).



9. Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Кургани групи з південного сходу, 2003 р. (за О.Б. Супруненьком, І.М. Кулатовою, К.М. Мироненком).



10. Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Кургани №№ 1 та 2 (на задньому плані) із заходу, 2003 р. (за О.Б. Супруненьком, І.М. Кулатовою, К.М. Мироненком).



11. Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Загальний вигляд, з північного сходу, 2012 р.



12. Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Вигляд з північного заходу, 2011 р.



13. Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Курган № 1, центральна частина, з північного сходу, 2012 р.



14. Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Курган № 1, зі сходу, 2012 р.



15. Дмитрівка, с. Група курганів І «Три могили». Курган № 2, з північного заходу-півночі, 2012 р.



16. Дмитрівка, с. Група курганів I «Три могили». Курган № 2, північно-західна частина, рештки окопів часу Великої Вітчизняної війни, 2012 р.



17. Дмитрівка, с. Група курганів I «Три могили». Курган № 3, зі сходу, 2012 р.